

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 18 (3570) ●

● ЧАЦВЕР, 17 МАЯ, 2018

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Вясновы фармат сустрэч
Шмат цікавага даведаліся актывісты беларускіх суполак замежжа на зямлі бацькоў **Стар 2**

Жылі-былі Карзюкі
Стар 2

Сапраўдным талентам адкрытая дарога
Стар 4

ФАРБЫ СВЯТА

Нашчадкі Перамогі

Кіраўніца беларускай суполкі з Тальяці Людміла Дзёміна расказвала пад час святочных мерапрыемстваў у горадзе над Волгай і пра свайго дзеда Івана Салановіча, які не вярнуўся з вайны

Іван Ждановіч

Радасць і боль — нібы два паюсы ў нашым зямным існаванні. Прычым якраз на стыку гэтых нябачных, але магутных тонкаэнергетычных плыняў мы ў поўнай меры адчуваем сапраўдны пульс Жыцця. Ягоную велізарную каштоўнасць — і хуткаплыннасць. Нібы кветкі майскіх яблынь яно: падзьмуў вецер — і няма... І таму якраз у радасны Дзень Перамогі мы найбольш востра, да болю ў душы адчуваем вялікую ўдзячнасць тым, хто набліжаў Перамогу, здабываў для нас вось гэтую мірную раніцу ў квецені майскіх садоў, пад цёплым сонцам, высокім блакітным небам Вечнасці.

Зусім мала застаецца сярод нас ветэранаў той кровапралітнай,

шматахварнай вайны. Але ж мы ўсе — дзеці, унукі, праўнукі тых, хто перажыў ваеннае ліхалецце. А значыць, нясем у сабе іх гены, і Вялікая Перамога — частка нашага менталітэту, светаўспрымання. Пра тое гаварылі прадстаўнікі Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман” гарадской акругі Тальяці, праводзячы 6 мая ў мясцовай бібліятэцы №2 “Істокі” святочную імпрэзу, прысвечаную Дню Перамогі. “На сустрэчу да нас прыйшлі ветэраны вайны, працаўнікі тылу, пенсіянеры, — напісала ў рэдакцыю старшыня праўлення суполкі Людміла Дзёміна. — Мы ведаем, якія важныя для іх такія сустрэчы — і заўсёды імкнемся сказаць гэтым пажаным людзям словы ўдзячнасці,

За гуртом “Купалінка” на святочным канцэрце ў Тальяці — стылізаваная карта Беларусі

сагрэць іх сваім душэўным цяплом, добрымі песнямі. Мне падаецца, так і ўмацоўваецца павязь пакаленняў, перадаецца ў будучыню эстафета подзвігу, эстафета Перамогі”.

На майскай сустрэчы Людміла Іванаўна падзялілася ўспамінамі з ваеннай гісторыі свайго роду. Распавяла пра тое, што чула ад сваёй бабулі Каці, якая перажыла страшны час у акупаванай нацыстамі Беларусі. А так сталася, што яе муж, Салановіч Іван Андрэевіч, быў прызваны ў рады Чырвонай арміі на другі дзень вайны. І да яе сканчэння, а таксама й пасля вайны бабуля з двума дачкамі ўсё

чакала яго ў Бабруйску дадому. Атрымала пахаронку, якая, тым не менш, пакідала надзею: “Ваш муж, Салановіч І. А., прапаў без вестак”. Аднак Іван Андрэевіч так і застаўся на той вайне — назаўсёды.

З ранейшай перапіскі з Людмілай Іванаўнай я ведаю: апошнія сціслыя весткі пра яе дзеда цяпер ёсць і ў інтэрнэце, на вядомым сайце <https://obd-memorial.ru/html/> Дарэчы, ім могуць скарыстацца ўсе, хто мае “свой рахунак” да мінулай вайны. Такім чынам, у Цэнтральным архіве Міністэрства абароны (ЦАМО) Расіі значыцца, што радавы Салановіч Іван Андрэевіч,

1910 года нараджэння, прызваны 23.06.1941 г. Бабруйскім райваенкаматам, прапаў без вестак ужо ў чэрвені 41-га. Гэта звесткі паводле “данясення пасляваеннага перыяду”: ад 5.09.1946 года. Можна пабачыць там і сам алічбаваны дакумент, з якога вынікае, што жонка салдата “Барсукова Е. Г.” жыла ў той час у Бабруйску ў завулку Шмідта, 53-а, што нават перапіску з прызваным на вайну мужам ёй устанавіць не ўдалося. Усё здарылася так хутка. Яна ж да апошніх сваіх дзён чакала мужа з вайны, нават бегала з дачкамі сустракаць цягнікі з фронту.

→ **Стар 2**

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Абрусы і паясы: не толькі дзеля красы

У Даўгаўпілскім Цэнтры беларускай культуры прадаўжаецца мастацка-краязнаўчая акцыя “Куфар беларускіх скарбаў”, прысвечаная 100-годдзю Латвійскай Рэспублікі

Газета пісала ўжо пра самую акцыю, пра тое, што былі ўшанаваны ў Даўгаўпілсе беларускія ручнікі ды народныя строі. Тым часам і паяс-абярэг стаў галоўным аtryбутам на вячорках, прысвечаных ягонай гісторыі, традыцыям і асаблівасцям вырабу. А 25 красавіка ў цэнтры ўвагі аказаліся абрусы, дыванкі ды іншыя ўпрыгажэнні для беларускай хаты. Раскажам пра ўсё па парадку.

Самі з паясамі

Прыгожы куфар навідавоку на ўсіх імпрэзах акцыі, ён патрохі папаўняецца. Мы паклалі ўжо ў яго аўтэнтчныя ручнікі з розных

абласцей Беларусі, потым — народныя касцюмы. Надыйшла чарга й паяса: на надаўняй імпрэзе побач з куфрам красавала выстава паясоў з калекцыі ЦБК.

Пояс — абавязковы элемент як жаночага, так і мужчынскага строю. Паясы на Беларусі раней насілі як дарослыя, так і дзеці, прычым у святы і ў будні. Падвязвалі кунтушы, кашулі, кажухі. На пояс мужчыны замацоўвалі кашэль і нож, пад яго затыкалі сякеру. Жанчыны ж на паясе насілі палатняныя сумкі, скрыначкі, збаны ці набіркi (скрыначка для збору ягад). Шырокімі мужчынскімі паясамі спавіталі немаўлята. Пояс у нашых продкаў меў і значэнне сімвалічнае. Таму, скажам, хадзіць без паяса, “расперазацца”, лічылася вялікім грахам і непрыстойнасцю.

У кожнай мясцовасці краіны паясы адрозніваліся колерам, арна-

Жанна Раманоўская расказвае пра беларускія паясы

ментам, упрыгажэннем, шырынёй. Канцы паясоў прыгожылі кутасамі, махрамі, бісерам, нашытымі палоскамі тканіны, металічнымі пласцінамі. Даўжыня ж паяса была розная: ад паўтара да пяці метраў, шырыня ад 1,5 да 20 сантыметраў. Мужчыны іх павязвалі на жываце ці

пад жыватам, жанчыны — на талію. Па паясе можна было адразу вызначыць жаночы статус: завязаны злева — замужняя, справа — вольная, па цэнтры — удава. Пра тое распавяла на вячорках вядучая, кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская.

→ **Стар 4**

ВЕСТКІ

Верш на ўвесь свет

Іван Іванаў

У Мінску прэзентавалася кніга аднаго верша “А хто там ідзе?”, які пададзены ў перакладзе на 100 моваў свету

Твор Янкі Купалы перакладаў нават Максім Горкі. Праўда, з вялікім скажэннем сэнсу: радок “сваю крывду” ён пераклаў не як “сваю обиду”, як належыць, а: “сваю кривду”. Слова ж кривда ў сучаснай рускай мове азначае паняцце, супрацьлеглае праўдзе — хлусня, “ложь”. Вось і атрымлівалася, што беларусы ідуць у свет са сваёй хлуснёй на плячах... Спадзяемся, тая недарэчнасць у новым выданні выпраўлена.

Прэзентацыя кнігі аднаго верша “А хто там ідзе?” у перакладзе на 100 моваў свету прайшла ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы. Само выданне выйшла ў свет напрыканцы красавіка ў выдавецтве “Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі”.

УРАЖАННІ

Вясновы фармат сустрэч

Шмат цікавага даведаліся актывісты беларускіх суполак замежжа на зямлі бацькоў

Кацярына Мядзведская

Сяброўкі Ларыса Бугаёва ды Ірына Лазарук, якія не бачыліся некалькі гадоў, сустрэліся сёлета ў Мінску ў частворчай стажыроўкі для кіраўнікоў аматарскіх калектываў беларускіх суполак замежжа. Пазнаёміліся й пасябравалі яны ў Малдове. Адна, хоць і нарадзілася ў Кішынёве, аднак беларуска па крыві, другая родам з вёскі Барань, што ў Аршанскім раёне Віцебшчыны. Упершыню ўбачыліся беларускі на адной з імпрэзаў Беларускай абшчыны Кішынёва. Шэсць гадоў таму Ірына Лазарук вярнулася на Бацькаўшчыну даглядаць маці — дый засталася тут. А з сябрамі сувязь не губляе. “Штотыдзень размаўляем па скайпе, спісваемся па электроннай пошце, — кажа Ірына. — Заўсёды ў курсе спраў”.

Ларыса, калі даведалася, што едзе ў Беларусь на стажыроўку, якую штогод ладзіць для актывістаў беларускіх суполак замежжа Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур, расказала пра яе беларускай сяброўцы. А тая, калі ўбачыла ў дасланай ёй праграмцы паездку ў Музей архітэктуры і побыту, што ў вёсцы Азярцо пад Мінскам, загарэлася: ці можна мне да групы? Вядома ж, справа вырасьтальная. Тым больш, што і арганізатары стажыровак заўсёды ідуць насустрач, стараюцца “разрульваць” пытанні, улічваюць пажаданні ўдзельнікаў.

КАЦЯРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

І вось у Мінску сустрэліся беларускі з Кішынёва ды Барані. Мікрааўтобус з удзельнікамі стажыроўкі рухаецца ў Азярцо. Па дарозе Ірына расказвала: паехаць у Музей архітэктуры і побыту ёй захцелася яшчэ й таму, што там сярод экспанатаў ёсць драўляная царква 1704 года — з вёскі Барань. Яе саму там хрысцілі. Пасля, ужо ў музеі, Ірына доўга стаяла ля храма, які, дарэчы, адрэстаўраваны ды асвечаны, і ў ім можна праводзіць вянчанні, хрэсьбіны. Казала: “Памятаю, стаяла закрытая царква на ўскрайку вёскі... А ў 1976-м яе перавезлі сюды, у музей. На тым месцы цяпер — крыж. Многія жыхары шкадуюць, што царкву забралі, іншыя ж упэўнены: так яе vyrатавалі, бо спалілі б...”. Ірына прызнавалася, што сустрэча са святыняй разварушыла сэрца. Абацяла: прыедзе ў Азярцо зноў — разам з дачкой.

Беларусы замежжа на экскурсіі ў Музеі архітэктуры і побыту

У размове з Ірынай ды Ларысай я ўспомніла: бачыліся мы ў час II Фэсту мастацтваў беларусаў свету, у 2014-м. Яны тады як народныя майстрыхі прадстаўлялі свае вырабы, фларыстыку ды вышываныя стужкамі карціны, на выставе ў Гістарычным музеі. Штогод Ірына Лазарук удзельнічае і ў “Славянскім базары” ў Віцебску. Яна — сябар Аршанскага дома рамёстваў, выкладае прадмет “народныя промыслы і мастацкая творчасць” у Дзяржпрафліцэі тэкстыльшчыкаў імя Г. В. Сямёнава ў Оршы.

Прыемныя ўражанні (бо сёлета ж іншы фармат сустрэч: вясновы — а не восеньскі!) ад экскурсіі па музеі ды ўвогуле ад стажыроўкі таксама ў іншых удзельнікаў. У захапленні ад лекцыі пра традыцыйны беларускі касцюм навукоўцы Марыі Віннікавай, яе майстар-класа па завіванні наміткі засталася

кіраўніца беларускага фальклорнага калектыву “Сузоре” суполкі “Крок” з літоўскага Вісагінаса Ніна Мельнікава. Пра карысць заняткаў па танцах ды спевах казалі мне кіраўніцы творчых гуртоў з Італіі, Польшчы, расійскага Томска Сняжана Глугоўская, Ганна Несцярук, Вікторыя Пастушкова. Майстар-класы па саломе ды лозапляценні спадабаліся кіраўніцы вакальнага квартэта “Папараць-кветка”, што пры Беларускай сябрыне Львоўскай вобласці Украіны, Аксане Яськіў. У планах яе — праводзіць вячоркі для сяброў аб’яднання, і навука гэтая прыйдзеца вельмі дарэчы. Як, між іншым, і майстраванне лялек-абярэгаў ды папяровых птушак, выраб гліняных рэчаў: таму вучылі ў ДOME рамёстваў у вёсцы Стрэнькі, што ў Рагачоўскім раёне Гомельшчыны.

3 захапленнем расказвала

КАЦЯРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

І. Лазарук ля царквы з в. Барань

пра паездку ў Рагачоў і блізкія да яго вёскі Стрэнькі ды Збароўскае кіраўніца ансамбля беларускай песні “Купава” беларускай суполкі “Ялінка” з эстонскага Маарду Алена Калягіна. “Вельмі спадабаўся музей “Таямніцы лекавых раслін”, створаны пры Збароўскім сельскім доме культуры, — дзялілася ўражаннямі. — Расказвалі нам пра такія, здаецца, простыя рэчы — лекавыя ўласцівасці трыпутніка, лісцяў бярозы... Быццам бы мы гэта й ведаем, але ж забыліся”. Дадому Алена павезла і цалкам запоўненую карту памяці смартфона з запісамі з заняткаў, майстар-класаў, экскурсій... Плюс яшчэ дзве флэшкі, дыскі з метадычнымі матэрыяламі ды блакнот з кантактамі выкладчыкаў, сяброў-беларусаў з розных краін.

Дарэчы, і ў мяне пад час гутарак з удзельнікамі сёлетніх курсаў назбіралася шмат запісаў на дыктафон. Асобнымі тэкстамі плануецца інтэрв’ю з старшынёй Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Братэрства” з расійскага Ржэва Сяргеем Жагуновым, кіраўніком дзіцячага вакальнага ансамбля Калінінградскага зямляцтва беларусаў Уладзімірам Лаўрыновічам ды іншымі.

А ўсяго ў сёлетняй стажыроўцы паўдзельнічалі супляменнікі з Арменіі, Італіі, Латвіі, Літвы, Малдовы, Польшчы, Расіі, Украіны, Эстоніі.

ФАРБЫ СВЯТА

Нашчадкі Перамогі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Дзве дачкі на руках, вайна, ніякіх вестак ад мужа... Тым не менш Кацярына Рыгораўна, бабуля Людмілы Дзёмінай, як магла дапамагала партызанам. “Аднойчы, мне расказвалі старэйшыя, калі яна пайшла ў лес, у яе хату ўварваліся паліцаі, выгіхнулі на вуліцу маю будучую маму Ліду — ёй было 8 гадоў — і яе 4-гадовую сястру Раісу, — расказвала на сустрэчы з ветэранамі Людміла Іванаўна. — Абедрзюх дзяўчынак паставілі да сцяны барака і доўга трымалі пад прыцэлам аўтамата. І тое, на шчасце, убачыў іншы паліцай, Мікалай, які служыў у немцаў па даручэнні кіраўніка партызанскага атрада. Дзякуючы яму перапалоханых дзяцей адпусцілі. Шмат было яшчэ ўспамінаў у нашай сям’і пра тыя страшныя гады акупацыі”.

Дзед яе, удакладняе Людміла Дзёміна, быў родам з вёскі Любонічы: 28 км ад Бабруйска. Бабуля ж, у якой пад час вайны згарэлі ўсе дакументы, нарадзілася ў горадзе Бурынні Сумской вобласці Украіны ў 1909-м. Вось так і яднаюцца, як бачым, у сілу жыццёвых абставінаў лёсы ўкраінцаў, беларусаў, рускіх. Дарэчы, сын Людмілы Іванаўны

Сяргей Шылкін, таксама актывіст суполкі “Нёман”, нарадзіўся ў Бабруйску, а потым сям’я пераехала ў Тальяці. Сяргей у 1994-м паступіў у Вышэйшае ваеннае каманднае будаўнічае вучылішча ў Тальяці — хацеў стаць афіцэрам. Аднак, так сталася, пасля 3 курса перавёўся ў Політэхнічны інстытут, які, удакладняе маці, закончыў з Ганаровай граматай. Добра ведаюць гісторыю сваёй сям’і, пра свае беларускія родавыя карані таксама ўнукі Людмілы Дзёмінай Віталь ды Маша.

Загядчыца бібліятэкі “Истоки” Вольга Горшанева расказала на сустрэчы: яе сын служыць у войску і 9 Мая прыме ўдзел у Парадзе Памяці ў Самары. Затым выступаў народны ансамбль беларускай песні “Купалінка” — з новым рэпертуарам. “Тосці падпывалі разам з артыстамі песні Ваенных гадоў, — піша ў рэдакцыю Людміла Дзёміна. — Письменнік Леанід Берагаў падарыў нам свае кнігі. Шмат гадоў прайшло з часу вайны, але мы хочам, каб нашы дзеці ды ўнукі памяталі, якой вялікай цаной далася Перамога. Каб зберагалі мір на зямлі, каб канілі тое, што заваявана вялікай

Партызанская сувязная з Бабруйска Кацярына Барсукова з дачкой Лідай і ўнучкай Людмілай (цяпер Дзёмінай)

працай, подзвігамі, самаахварнасцю мільёнаў савецкіх людзей”.

Яшчэ адна частка святочнага праекта беларускай суполкі ў Тальяці — выступленне артыстаў “Купалінкі” 9 мая ў Парку Перамогі, потым крыху пазней — ля Палаца спорту “Волгарь”. З апошняга допісу Людмілы Дзёмінай у рэдакцыю вынікае: святочныя мерапрыемствы ў Дзень Перамогі ў Тальяці прайшлі пад назвай “Пераможны, яркі май”. І беларуская суполка ў іх удзельнічала: “На цэнтральнай сцэне ў Парку Перамогі прайшлі канцэрты нацыянальных творчых калектываў.

Наша “Купалінка” спявала 40 мінут. Гледачы нас вельмі цёпла прымалі. Потым ля Палаца спорту “Волгарь” была вячэрняя праграма, у якой паўдзельнічалі лепшыя калектывы горада — мы сярод іх. На здымках бачна: нават беларускія сюжэты былі на вялікім экране, калі мы выступалі. “Купалінка” выходзіла на сцэну ў двух блоках, спявалі “Да цябе, Беларусь!” і “Вечер на рейде” (дзяўчаты ў спецыяльна пашытых белых сукенках глядзеліся шыкоўна!). У фінале праграмы разам з усімі спявалі “День Победы”, затым быў святочны салют”.

ВЕСТКІ

Пазнавальныя маршруты

Карына Аляксандрава

Прэс-тур для кітайскіх журналістаў у чарговы раз ладзіцца ў Беларусь

На працягу шасці дзён прадстаўнікі розных СМІ Кітая наведвалі заводы, фабрыкі, тэатры, музеі, знаёміліся са славуцямі Беларусі. Пабывалі й на выставе “СМІ ў Беларусі”, на якой прайшла прэзентацыя Гола турызму Беларусі ў Кітаі. Перспектывныя праекты абмеркавалі на прэс-канферэнцыі са старшынёй Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Міхаілам Мясніковічам.

На сустрэчы з кітайскімі журналістамі Міністр інфармацыі Беларусі Аляксандр Карлюкевіч казаў, што журналістыка — свайго роду народная дыпламатыя: збліжае людзей — па духу, памкненнях. “Думаю, калегам былі асабліва цікавыя праекты, якія паспяхова рэалізуюцца ў краіне. Гэта і Кітайска-беларускі індустрыяльны парк “Вялікі камень”, і цэлы шэраг сумесных прадпрыемстваў”, — адзначаў Міністр.

Прэс-тур для журналістаў з Кітая праходзіў у Беларусі ў другі раз.

Жылі-былі Карзюкі

Найлепшым у свеце месцам супляменніца з латышскай Ялгавы Іна Олесавы лічыць сваю вёску, у якой нарадзілася

Кацярына Мядзведская

Памятаеце: у фільме рэжысёра Ігара Дабралюбава "Белыя Росы" адны героі радуецца, што горад наступае на іх вёску, іншыя ж не могуць змірыцца з вымушаным пераездам. Розныя пачуцці абуджаюць падзеі тыя і ў сэрцы Іны Олесавы. Бо, Карзюкі, яе родная вёска, цяпер аказалася вуліцай Чыжэўскіх у мінскім мікрараёне Лошыца. І драўляныя хаты на ёй адна за другой ідуць пад знос. Бачыць Іна, як прыгажэе Мінск: шырачэзныя праспекты ды бульвары, люстэркавыя гандлёвыя цэнтры, яскравыя, нібыта лялечныя, шматпавярховыкі... Ды прызнаецца, што сумуе па ранейшых Карзюках, у якіх нарадзілася, расла, з якімі назаўжды звязаны лёс яе сям'і.

У адзін з прыездаў на Бацькаўшчыну мы прагуляліся з ёй па тых, ужо мінскіх, мясцінах.

Маладая сям'я Шумскіх з 4-гадовай Інай пераехалі з Карзюкоў у новую кватэру ў 5-павярховым доме па вуліцы Скрыганова, што ў Фрунзенскім раёне, у 1966-м. Бацькі, Яўген Мікалаевіч ды Ніла Іосіфаўна, радаваліся: атрымалі свой куток. А дачушка ўсё пыталася: "Ці будзе там печка?". Іна Яўгенаўна памятае й цяпер цяпло яе, ласкава называе "матухнай", "карміліцай", "таўтушкай". "Старыя на ёй "грэлі костачкі", а малым была забава: залезем на печ і доўгімі зімовымі вечарамі слухаем, пра што гавораць дарослыя. Пад адным дахам нейкі час жылі чатыры пакаленні, — гаворыць супляменніца. — А яшчэ на печы захоўвалі сушаныя грушкі ды яблыкі. Як сунеш руку ў палатняны мяшчок,

то хацелася выцягнуць менавіта са-лодкую грушку..."

У гарадской кватэры дзяўчынцы ніколі не сядзелася — хацелася да бабулі, Соф'і Антонаўны Шыманскай, у Карзюкі. Са школы, кажа, часта даязджала да камвольнага камбіната ды праз Лошыцкі парк, зарослы й недалгеджаны ў той час, напрамкі ў вёску, на волю... І ўжо дарослай у Карзюкі з Латвіі прывозіла Іна Яўгенаўна дзяцей на лета. Кажа, хоць належалі раней тыя землі князям Прушынскім ды Любанскім, хоць праходзіў там у 1812-м з войскам Напалеон, але ж па ўсім адчувалася: Карзюкі — не чые іншыя, як іхнія: Шумскіх ды Шыманскіх.

"Вёска была такая: адна вялікая вуліца. Раней там сямей 300 жыло, — згадвае. — У першай хаце па вуліцы жылі Шумскія — татава сям'я, у канцы Шыманскія — мамыны родныя. Дый пасярэдзіне ўсе свае: брат, сват, кум... Пакуль пройдзеш ад адной хаты да другой — вечар настане: кожны да сябе запрашае, нечым частуе..." Цяпер, кажа Іна Яўгенаўна, і вуліца не такая шырокая, і ўвогуле ўсё змянілася. Доўга стаім на месцы былой хаты Шыманскіх. "Вуліца Чыжэўскіх, 129, — называе апошні, не існуючы ўжо адрас роднай хаты, Іна Олесавы. — Калі даведалася, што вёска пойдзе пад знос, было няцвержна балюча. Як пасля смерці бацькі ў 2009-м... Але ўжо неяк звывылася з думкаю. Хочацца, каб тут быў парк ці сквер, куды б маглі мы прыехаць-адпачыць з унукамі, каб захаваліся гэтыя бярозкі, пасаджаныя татам..." Дарэчы, пра мужа свайго, Яўгена Мікалаевіча, з асаблівым замілаваннем расказвала нам Ніла Іосіфаўна. Якім ён добрым бацькам быў, клапацілівым мужам, адказным працаўніком (фрэзероўшчыкам на прадпрыемстве "Інтэграл"), меў нават узнагароды — Ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга ды Ганаровую граматы Прэзідыума Вярхоўнага савета БССР.

Іна паехала ў Латвію за мужам Паўлам Олесавым, выпускніком Мінскай вышэйшай школы міліцыі: ён родам з латгалскага горада Прэйлі. Тады й не думала, што будзе так сумаваць па Бацькаўшчыне. Паўлу ж як маладому спецыялісту прапаноўвалі працу ў Мінску. Але ім, такім шчаслівым ды закаханым, толькі ажанішыся,

Іна Олесавы на месцы, дзе раней стаяла бабуліна хата

хацелася быць самастойнымі. З трэцяга курса Мінскага медінстытута (сёння — універсітэт) Іна Олесавы перавялася ў Рыжскі "мед", закончыла яго, стала ўрачом-стаматалагам. Доўгі час Олесавы жылі ў Юрмале, цяпер перабраліся ў Ялгаву. Побач з бацькамі жывуць і дзеці: Таццяна і Сяргей. У дачкі ўжо свая сям'я, і сыну Максіму амаль 17 гадоў, ён сур'ёзна займаецца вольнай барацьбой. Неаднойчы перамагаў на чэмпіянатах Латвіі, выступаў і ў Ізраілі, Фінляндыі, Аўстрыі, Літве, Эстоніі, Польшчы, Расіі ды іншых краінах.

"Былі думкі вярнуцца ў Беларусь, — прызнаецца Іна Яўгенаўна. — Але абставіны мацней за нас: сям'я, праца, кватэра... І ўсё ж, калі часам пытаюць, якое ў мяне самае любімае месца на зямлі, без сумненняў адказваю: лепшага за Карзюкі няма. Нездарма людзі кажуць: калі нешта не ладзіцца ў жыцці, трэба ўспамінаць самае каштоўнае ды мілае сэрцу. І я пераношуся ў бесклапотнае дзяцінства: разам са стрыечнымі братамі ды сёстрамі загараем-плаваем, гуляем у мяч на лузе ля рэчкі ў роднай вёсцы".

Дарэчы, куточак Беларусі ёсць і ў Ялгаве: суполкі "Лянок" ды "Злата".

Каля 10 гадоў Іна Яўгенаўна ўваходзіла ў раду таварыства "Лянок", шмат рабіла для захавання й пашырэння беларускай культуры, традыцый у Латвіі: там жыве звыш 70 тысяч нашых супляменнікаў. І беларуская дыяспара там найвялікая ў параўнанні з іншымі краінамі Балтыі. Яшчэ й дружная. У Саюзе беларусаў Латвіі, напрыклад, 15 суполак. І ўсе яны сябруюць між сабой, ездзяць у госці, ладзяць сумесныя імпрэзы. "Многае залежыць ад лідара, — упэўнена Іна Олесавы. — Старшыня Саюза Валянціна Піскунова сапраўды злучае ўсіх нас, ладзіць сумесныя мерапрыемствы, паездкі, экскурсіі". 24 гады СБЛ выдае газету "Прамень", яе па пошце атрымліваюць усе суполкі. Даходзіць яна й да Беларусі: нумары высылаюцца ў Адміністрацыю Прэзідэнта, міністэрствы замежных спраў, адукацыі, культуры ды інфармацыі, Упаўнаважанаму па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў, Нацыянальную бібліятэку, Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур. Атрымліваюць газету й многія беларускія вну, культурныя латышскія суполкі ў Беларусі.

Некалькі гадоў таму Іна Олесавы далучылася да працы ў газеце, стала

карэспандэнтам, членам рэдкалегіі. Піша пра беларускія справы ў Ялгаве ды іншых латышскіх гарадах. Час ад часу асвятляе мерапрыемствы, што праходзяць у Беларусі. Яна — пастаянная ўдзельніца выставы "СМІ ў Беларусі", Фэсту мастацтваў беларусаў свету. Паступаючы ў медінстытут, успамінае, першым экзамэнам здавала рускую мову. За сачыненне ёй паставілі пяць з плюсам і выклікалі маці, пыталі: ці сапраўды даччы трэба ісці ва ўрачы? "Жыццё ж усё расставіла на свае месцы, — лічыць супляменніца. — Вось і я стала журналісткай, і мне хочацца пісаць усё лепей, удасканальваць майстэрства". Старанні Іны Олесавы даюць плён: пад час трэцяга Фэсту мастацтваў беларусаў свету яна была ўшанавана дыпломам Саюза пісьменнікаў Беларусі. А летась, паведаміла зямлячку ў рэдакцыю, яе абралі членам праўлення Саюза беларусаў Латвіі. Гэта для яе, пісала, вялікі гонар і адказнасць.

Іна Олесавы нядаўна разам з мужам былі ў Мінску на выставе "СМІ ў Беларусі", заставаліся на майскія святы. І гэта ўжо сямейная традыцыя: 9 мая, на Дзень Перамогі, наведваць і прыбіраць магілкі родных. На Міханавіцкіх могілках пахаваны яе бацька, на мясцовых карзюкоўскіх — бабулі, дзядулі... "Абавязкова нясем кветкі на магілу дзядулі, Іосіфа Сцяпанавіча Шыманскага, які быў на фронце, дайшоў да Чэхаславакіі, быў паранены й да канца жыцця насіў аскепі ў целе. Меў медаль "За двагу", — пісала ў рэдакцыю Іна Олесавы. — Наведваем і магілу дзядзькі, Міхаіла Мікалаевіча Шумскага, які курсантам быў прызваны на фронт".

А ў планах Іны Олесавы наладзіць стасункі з адной са школ, што ў мікрараёне Лошыца: правесці для вучняў урок па краязнаўстве, расказаць ім пра свае любімыя Карзюкі.

І ўсё ж сярод паўсядзённых турбот ды бясконцых спраў люляе-выношвае былая мінчанка патаемную мару: хоча збудаваць для сваіх дзяцей ды ўнукаў такую ж хату, якой была тая родная, у Карзюках. Каб і ганачак, і печ, і сенцы... Ды стварыць там атмасферу ўтульнасці, паразаўмення. "Буду ладзіць у ёй вячоркі з песнямі, рукадзеллем, — усміхаецца. — Усім нам вярта памятаць пра свае карані, традыцыі. Тым жа, хто ідзе за намі, прыемна будзе ўсведамляць, што ў іх ёсць утульная беларуская хата, якая сагрэе ўсіх сваім цяплом і любоўю".

Соф'я Шыманская на сваім падворку

Радасць і боль

Аліна Немагай

Беларусы Рыма актыўна паўдзельнічалі ў святочных акцыях да Дня Перамогі

Актывісты з Міжнароднага культурнага цэнтра "Содружество", Вучэбна-метадычнага цэнтра "Ніколай Гоголь", Асацыяцыі расійскай ды італьянскай моладзі ў Рыме адзначылі 73-я ўгодкі Вялікай Перамогі. У цэнтры італьянскай сталіцы прайшла акцыя "Бессмертный полк" і канцэрт да 9 Мая. Ганаровымі гасцямі былі супрацоўнікі Амбулсадаў Беларусі, Расіі, Арменіі, Казахстана. У святоч-

ным шэсці паўдзельнічалі таксама малдаване ды ўкраінцы, якія жывуць у Рыме, актывісты розных культурных цэнтраў, асацыяцый, школы пры расійскай Амбулсадзе.

Дарадца беларускай Амбулсавы Уладзімір Васількоў расказваў, наколькі памятнае для ўсіх беларусаў свята 9 Мая, якім коштам дасталася краіне Перамого. Пасля, разам з дачкой, ішоў ён у святочных шарэнгах, нёс партрэты сваіх родных — удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны.

Завяршыўся той дзень святочным канцэртам, які вяла намесніца старшыні Міжнароднага культур-

нага цэнтра "Содружество", член Кансультаўнага савета па справах беларусаў замежжа пры МЗС Беларусі Ніна Пашчанка. Больш за 200 гледачоў было на мерапрыемстве. Малыя і дарослыя падпявалі артыстам вядомыя радкі ваенных песень. У фінале ж усе разам выканалі знакамітую песню "День Победы".

На наступны дзень святочнае шэсце адбылося на плошчы Esquilino. І зноў тут лунаў сцяг Беларусі. Ніна Пашчанка расказвала, колькі гора для беларускага народа прынесла вайна, колькі гарадоў было разбурана, вёсак спалена да тла... Цяжкія

У час ускладання кветак да мемарыяла Монтэкасіна

раны атрымала Беларусь, і пра тое памятае наш народ.

Дарэчы, больш за 250 беларусаў загінула ў Другую сусветную вайну пры вызваленні Італіі. 8 мая прадстаўнікі беларускай дыпмісіі

пры ўдзеле мэра італьянскага горада Касіна К. М. Д'Аляксандра ўсклалі вянок да мемарыяла Монтэкасіна ў гонар воінаў арміі генерала Андэрсана, у якой можна ваявалі нашы суайчыннікі.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Абруссы і паясы: не толькі дзеля красы

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Аснова для паясоў, якія ткалі ці плялі, — льянныя і шарсцяныя ніткі. Ткалі паясы і з шоўкавых, залатых нітак. То былі знакамітыя Слуцкія паясы, якія славіліся далёка за межамі Беларусі. Максім Багдановіч напісаў верш “Слуцкія ткачыні” пад уражаннем ад паясоў з калекцыі Івана Луцкевіча ў Вільні. На нашых вячорках твор у арыгінале й на рускай мове прачытала на памяць спявачка харавой капэлы “Спадчына” Лілія Воранава, на латышскай — намесніца кіраўніцы ЦБК Дагнія Літвіноўская.

Згадваліся цікавыя факты пра слуцкія паясы. Што, напрыклад, іх ткалі дужыя мужчыны мяшчанскага ці шляхецкага саслоўя. Насілі паясы — толькі мужчыны, шляхта. Каштавалі слуцкія паясы вельмі дорага. У цяперашні час у музеях захавалася вельмі мала слуцкіх паясоў ды іх фрагментаў. Як адзначыў краязнаўца Мікалай Паўловіч, некалі ў Даўгаўпілскай беларускай дзяржаўнай гімназіі было два фрагменты слуцкіх паясоў са збору Івана Луцкевіча. Паэт Станіслаў Валодзька, які чытаў на вячорках свой верш “Слуцкія паясы”, быў сам у народнай кашулі, падвязанай нацыянальным поясам са Слуцка.

У беларускіх хатах дзяўчаты, жанчыны ткалі, плялі паясы ў вялікай колькасці, бо такі прадмет-аб’ярг быў абавязковым атрыбутам і на вяселлі, а таксама пры нараджэнні дзіцяці. Скажам, на вяселлі нявеста павінна паясамі абдарыць усю радню: часам разыходзілася іх да 200. Выраблялі паясы й на продаж, прычым цэлыя паселішчы на тым спецыялізаваліся.

Беларускі пояс і сёння запатрабаваны як самы яркі элемент народнага касцюма, як папулярны сувенір. Рамесніца з Браслава Людміла Рулевіч распавяла-паказала, як самому поясу можна зрабіць. Свой майстар-клас яна ўпрыгожыла й аповедам пра каляровую гаму паясоў ды ўзораў-сімвалаў: ураджай, урадлівасць, багацце, каханне, сям’я, продкі, Купальскія знакі... Ахвох навучыцца майстэрству было шмат. І ўвесь вечар гучалі вершы. Цудоўныя строфы пра пояс з пазмы “Куфар” Ларысы Геніюш чытала кіраўніца харавой капэлы “Спадчына” Яніна Юзэфовіч, а верш “Дзівочае сэрца” разам абыгралі ўдзельнікі фальклорнага гурта “Купалінка” Тэрэса Паўлава, Валеры Амбросаў, Надзея Свіркоўчыч ды Іна Валюшка.

Такую прыгажосць ствараюць простыя вясковыя жанчыны

На вячоркі да нас прыехалі ўдзельнікі гурта “Завіруха” з екабпілскай суполкі “Спаканне”: яны таксама рэалізуюць праект да 100-годдзя Латвійскай Рэспублікі. А наш ЦБК — партнёр праекта, і пра тое плённае супрацоўніцтва казала старшыня суполкі Валянціна Дарашчонак. Сябры з “Завірухі” хараша нам паспявалі, прывезлі й беларускія паясы са сваёй калекцыі. Спявала таксама й наша харавая капэла “Спадчына”.

Напрыканцы імпрэзы Жанна Раманоўская падзякавала Людміле Рулевіч за даўнюю супрацу, падарыла ёй цэлую бабіну латвійскіх нітак: для вырабу беларускіх паясоў. А госьця з Браслава папоўніла калекцыю ЦБК новым беларускім поясам: у латышскай каляровай гаме. Крэатыўна выступала Лілія Воранава: яна выйшла са старым чамаданам, у якім ляжалі ручнікі, сурвэткі, абрус, пакрывала. Іх у Мёрскім раёне вышывала мама Лілі ў пасаг дзвюм дочкам — цяпер тыя рэчы папоўнілі нашу музейную экспазіцыю.

Белым абрусам — душа беларуса

На вечарыну ў гонар абрусаў і кілімкаў у ЦБК сабраліся ўсе, каго цікаваць традыцыі нашых продкаў, ды й нашы сучасныя. У Беларусі, як вядома, здаўна было пашырана хатняе ма-

стацкае ткацтва. Стваралі ўзорыстыя вырабы нашы маці, бабулі ды іх папярэдніцы. І кожная ўкладала ў працу як досвед уласны, так і калектыўны, шмат фантазіі ды, вядома ж, часцінку душы.

Абрус у хаце — упрыгажэнне жылля, стала, часцінка свята, неба, Усявышняга. Тканы, вышываны, плечены на рамцы, вязаны кручком... Абрус — частка дэкору, аб’ярг здароўя сям’і: на ім ляжыць хлеб-жыццё. У чыстай палове хаты заўсёды стаяў стол, накрыты найлепшым узорыстым ільняным абрусам. За “голы”, без абруса стол есці не сядалі: казалі, тады ў хаце дастатку не будзе. У святы ў хатах часта можна было ўбачыць нібыта выставу прыгожых абрусаў. Пра ўсё тое ды іншае расказвала Жанна Раманоўская. Яна ж рабіла прэзентацыю на экране разнастайных выяваў абрусаў, а таксама кілімкаў і палавікоў.

А ці падобныя абруссы з Гродзенскай, Віцебскай, Гомельскай абласцей? Паказвалі-параўноўвалі тое багацце іхня гаспадыні Галіна Сантоцкая, Жанна Раманоўская, Інэса Казлоўская, Лілія Воранава, дзяліліся ўспамінамі пра звычай-завяздзёнку ў родных хатах, згадвалі з удзячнасцю бабуль, матуль, якія стварылі такую красу. Для ўпрыгожвання жылля былі яшчэ ў хатах, дамах беларускіх даматканых ды вышываных сурвэткі,

якія часам называліся: макаткі. Жанна Раманоўская паказала вышытыя сурвэткі сваёй сваякрохі, а таксама перададзеныя ў дар музею ад Яўгеніі Гулявай, Галіны Сантоцкой, Ліліі Воранавай. Потым прадставіла выставу ходнікаў: іх звязала 96-гадовая Соф’я Сямёнаўна Краско з вёскі Парыж Пастаўскага раёна Віцебшчыны. Падрабязней пра рукадзельніцу расказалі госці вечарыны: яе дачка Ірына Ясюкевіч і нявестка Галіна Краско, якія падарылі музею “фірменны” ходнік сваёй мамы.

Былі таксама іншыя паступленні ў музей, які ствараецца пры ЦБК. Лілія Воранава падарыла два даматканых пакрывалы, каштоўныя кнігі, чамадан. Ірына Хажэўская прынесла два абруссы, вышытыя й тканяныя яе бабуляй. І Валянціна Анікіна падарыла два абруссы: тканы й вязаны. Не абышлося й без музычных нумароў. Гурты “Купалінка”, “Лянок”, “Спадчына”, “Пралескі”, “Паўлінка” спявалі, танцавалі, паказвалі абрады. Свае вершы чытаў Станіслаў Валодзька, гучалі радкі з пазмы Ларысы Геніюш “Куфар”. Вершы Яна Райніса ў перакладзе на беларускую мову чыталі Марыя Памецька, Тэрэса Паўлава, Лілія Воранава.

Закончылі мы вечарыну пад краўнальную песню “Сустрэча з домам” — спяваў ансамбль “Купалінка”. Гаварылі яшчэ пра тое, што сёлета ў Беларусі

— Год малой радзімы: добрая нагода туды наведацца. У кожнага з нас ёсць такі куток, найдаражэйшы, дзе мы нарадзіліся, зрабілі першыя крокі, казалі першыя словы, адкуль пайшлі ў вялікае жыццё. Воляю лёсу мы жывем у Латвіі, якую любім і якая стала для нас другой радзімай. Але заўжды ў нашых сэрцах жыве любоў да тых мясцін, адкуль мы родам.

Наступнае мерапрыемства праекта “Куфар беларускіх скарбаў”, прысвечанае беларускім дыванам, пройдзе 25 мая ў Цэнтры латышскай культуры: Даўгаўпілс, вул. Рыгас, 22-А. Прыходзьце, прыязджайце! Мы запрашаем ахвох з усяго свету далучыцца да прыгожай акцыі ды перадаць Даўгаўпілскаму Цэнтру беларускай культуры прадметы беларускага побыту. Мы талакою ствараем музейную экспазіцыю. Кожны, хто падорыць экспанат, будзе ўшанаваны адзначаны граматай, а імя дароўцы мы ўнесем у Летапіс стваральнікаў музея беларусаў Латгаліі.

Жанна Раманоўская, Марыя Памецька, Даўгаўпілскі Цэнтр Беларускай культуры

Ад рэдакцыі. Пра тое, якое важнае месца ў беларускай культуры займаюць слуцкія паясы, сведчыць і прэзентацыя “Легенды малой радзімы: слуцкія паясы” — яна прайшла на стэндзе БелТА пад час XXII Міжнароднай спецыялізаванай выставы “СМІ ў Беларусі”. Сёлета ў інфармагенцтва 100-гадовы юбілей — вось і зрабілі яго супрацоўнікі сабе ды іншым прыгожым падарунак. На прэзентацыі гучалі цудоўныя народныя песні, было святочнае танцавальнае прадстаўленне: дзяўчаты з гурта “Глорыя” Ліцэя БДУ прыгожа выканалі танец со слуцкімі паясамі пад музычную кампазіцыю “Слуцкія ткачыні”. У віктарыне ж, якую правяла на прэзентацыі адміністратар Музея гісторыі слуцкіх паясоў Ларыса Лямеза, паспяхова паўдзельнічалі й журналісты з нашай газеты. Прычым, як напісалі калегі ў фотарэпартажы, “пераможца віктарыны не толькі атрымаў прызы, але й на час стаў мадэллю: Ларыса Лямеза павязала яму слуцкі пояс, які ў даўнія часы насілі заможныя шляхцічы”. А потым, як і належыць на свяце, гаспадары падрыхтавалі пачастунак: госці прэзентацыі паспрабавалі смачны румяны каравай.

ТРАДЫЦЫ

Сапраўдным талентам адкрытая дарога

Рыгор Гарэшка

Упершыню ў Беларускім дзяржаўным акадэмічным музычным тэатры прайшоў эстрадны канцэрт лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі

Хоць і называюць часам таленты дарам Нябёсаў, аднак вядома: кабы тыя дзівосныя “зярняты” прараслі, закаласілі ў поўную сілу, патрэбна й

“спрыяльная глеба”. Прычым не абавязкова цяплічныя ўмовы — хутчэй наадварот: варта вучыць тых, хто мае талент, развіваць яго, змагацца за месца пад сонцам. 22 гады дзейнічае ў Беларусі спецыяльны фонд, і назапашаны ўжо вялікі досвед комплекснай падтрымкі таленавітай моладзі — ад маленства да ўступлення ў дарослае жыццё.

Творчыя справаздачы лаўрэатаў спецфонду ладзіліся і раней — эстрадны ж канцэрт прайшоў у Мінску ўпершыню. Нагадаем: ужо

2624 таленавітыя музыканты, мастакі, танцоры, артысты цыркавога жанру ды іншых напрамкаў мастацтва і 195 творчых калектываў фонд не проста заўважыў, але й заахоціў, адзначыў рознымі ўзнагародамі. А вышэйшая — Гранд-прэмія — прысуджалася 434 разы. І ўсе яе ўладальнікі — пераможцы буйных міжнародных мастацка-творчых спаборніцтваў. Гэта, напрыклад, Моладзевыя дэльфійскія гульні (Дарэна Ігнаценка, Алёна Клімовіч), Французкі музычны конкурс (Анастасія і Дар’я Лукашэнка),

Міжнародны конкурс “Дзіцячая новая хваля” (Руслан Асланаў), Міжнародны конкурс артыстаў балета ў Астане (Канстанцін Геронік) ды іншыя конкурсы.

Вітаючы артыстаў, Міністр культуры Беларусі Юры Бондар выказаў надзею, што гадоў праз 15-20 гэта ўжо будуць майстры сцэны, якія самі ўвойдуць у журы конкурсаў, каб перадаць творчую эстафету наступнікам.

Канцэрт атрымаўся — на славу: хоць сёння вязы яго па Беларусі ды ў замежжа. Будуць аншлагі!

Спявае Дарэна Ігнаценка